

„Rekognice v kriminalistické praxi“

Anotace: Příspěvek má přispět k seznámení odborné veřejnosti s názory vyšetřovatelů, které byly získány formou empirického výzkumu prováděného za pomoci dotazníkové metody a metody řízeného rozhovoru se 120 respondenty (vyšetřovateli) a které se týkaly některých aspektů jedné z kriminalisticko-taktických metod – rekognice.

Klíčová slova: „rekognice“, „aplikace rekognice“, a „kriminalistická praxe“

Cílem tohoto empirického výzkumu za použití dvou metod, a to dotazníkové metody a metody řízeného rozhovoru¹, je zjištění základních poznatků týkajících se jednotlivých dílčích kroků samotné aplikace rekognice. Výzkum byl prováděn v souvislosti s mojí disertační prací na téma „Kriminalisticko-taktické metody v činnosti kriminální policie“ a rekognice byla k výzkumu vybrána vzhledem k vysoké četnosti používání této metody, její vysoké míry efektivity, složitosti a náročnosti její aplikace. Rekognice je jednou ze základních a nejnáročnějších kriminalisticko-taktických metod, která historicky patří mezi nejstarší metody, neboť výzkum spolehlivosti důkazu očitého svědectví je nejstarší oblast aplikované psychologie datované do konce 19. století.²

Pro výzkum dotazníkovou formou byla využita skupina o celkovém počtu 105 vyšetřovatelů, u kterých byla stanovena základní podmínka, kterou byla praxe ve vyšetřování v délce deseti let. Vyšetřovatelé byli vybráni ze tří regionů, kde dochází k nejvyššímu nápadu trestné činnosti, a to ze severočeského regionu, severomoravského regionu a středočeského regionu včetně Prahy. V každém regionu bylo 15 vyšetřovatelů z okresních ředitelství Policie ČR, 10 vyšetřovatelů z úrovně krajských zpráv Policie ČR a 10 vyšetřovatelů z útvarů Policie ČR s celostátní působností.

Pro výzkum formou řízeného rozhovoru byla využita skupina o počtu patnácti vyšetřovatelů, u kterých byla stanovena základní podmínka, kterou byla praxe ve vyšetřování v délce deset let. Z patnácti vyšetřovatelů bylo pět vyšetřovatelů z okresních ředitelství Policie ČR, pět vyšetřovatelů z úrovně krajských zpráv Policie ČR a pět vyšetřovatelů z útvarů Policie ČR s celostátní působností.

Pro výzkum byly stanoveny dvě základní hypotézy :

- a) na některé okolnosti doporučeného průběhu rekognice panují mezi respondenty značně rozdílné názory
- b) samotná aplikace rekognice je v některých dílčích krocích často rozdílná.

V rámci výzkumu prováděného dotazníkovou formou a formou řízeného rozhovoru byly respondentům (vyšetřovatelům) položeny následující otázky:

1/ Jak početná by dle vašeho názoru měla být skupina osob, v níž je poznávaná osoba při rekognici?

- a) 4 osoby   b) 5 osob   c) 7 osob

2/ Přikláníte se spíše k přímému poznání či nikoliv (využití španělského zrcadla)?

Ano   Ne

¹ Kolektiv autorů *Kriminológia – všeobecná časť 2. diel*, Akadémia Policajného zboru Bratislava str. 67

² YARMEY, A.D. Eyewitness Recall and Photo Identification : A Field Experiment Psychology, Crime and Law 10, 2004, s. 53

3/ Jakou dobu pozorování skupiny s poznávanou osobou považujete za dostatečnou?

a) 10 sekund b) 30 sekund c) 1 minutu d) více než 1 minutu

4/ Je průběhu rekognice věnována dostatečná příprava?

Ano Ne

5/ Není v některých případech rekognice prováděna pod přílišným časovým tlakem?

Ano Ne

6/ Bylo by dobré dle Vašeho názoru vytvořit určitý registr figurantů (osob ochotných k této činnosti) pro využití při rekognici?

Ano Ne

7/ Co podle Vašeho názoru nejvíce negativně ovlivňuje průběh rekognice?

a) časový odstup od události b) nedostatečná příprava rekognice c) procesně špatně provedená rekognice d) nedostatečně vyhodnocená rekognice

8/ Co podle Vašeho názoru nejvíce pozitivně ovlivňuje průběh rekognice?

a) krátký časový odstup od události b) dostatečná příprava rekognice c) procesně správně provedená rekognice d) správně vyhodnocená rekognice

9/ Je dle vašeho názoru vhodné znovupoznání za pomoci fotografií či nikoliv?

Ano Ne

10/ Je dle vašeho názoru vhodné do jedné skupiny, s níž je prováděna rekognice, začlenit dvě poznávané osoby?

Ano Ne

11/ Jsou ve Vaší praxi začleňování do jedné skupiny, s níž je prováděna rekognice, dvě poznávané osoby?

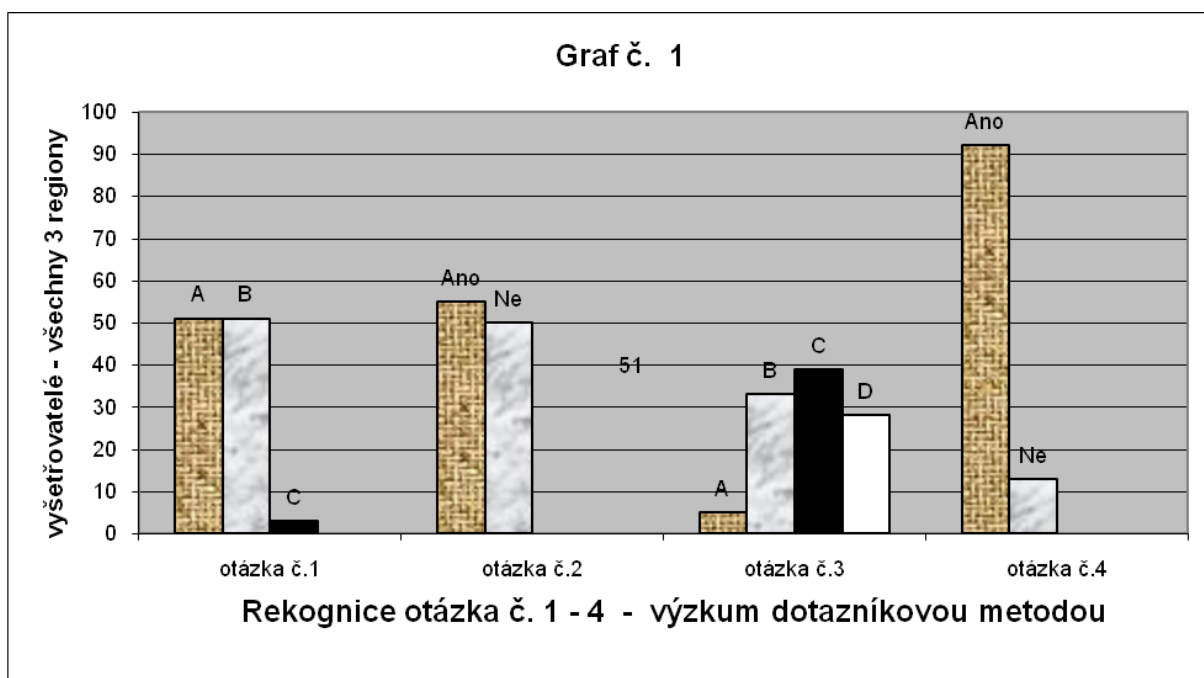
Ano Ne

12/ Seznamujete se s novými poznatky na úseku znovupoznání (odborná literatura a pod.)?

Ano Ne

Odpovědi respondentů na položené otázky při dotazníkovém výzkumu i při výzkumu řízeným rozhovorem byly zpracovány graficky a písemně popsány. Analýza se zároveň zaměřila na to, co dle odpovědí respondentů nejpodstatněji ovlivňuje jednu z kriminalisticko-taktických metod, a to rekognici a od mnohotvárnosti se dopracovala k určité názorové jednotě v nynějších pohledech na provedení této metody. Byla provedena komparace obou částí výzkumu.

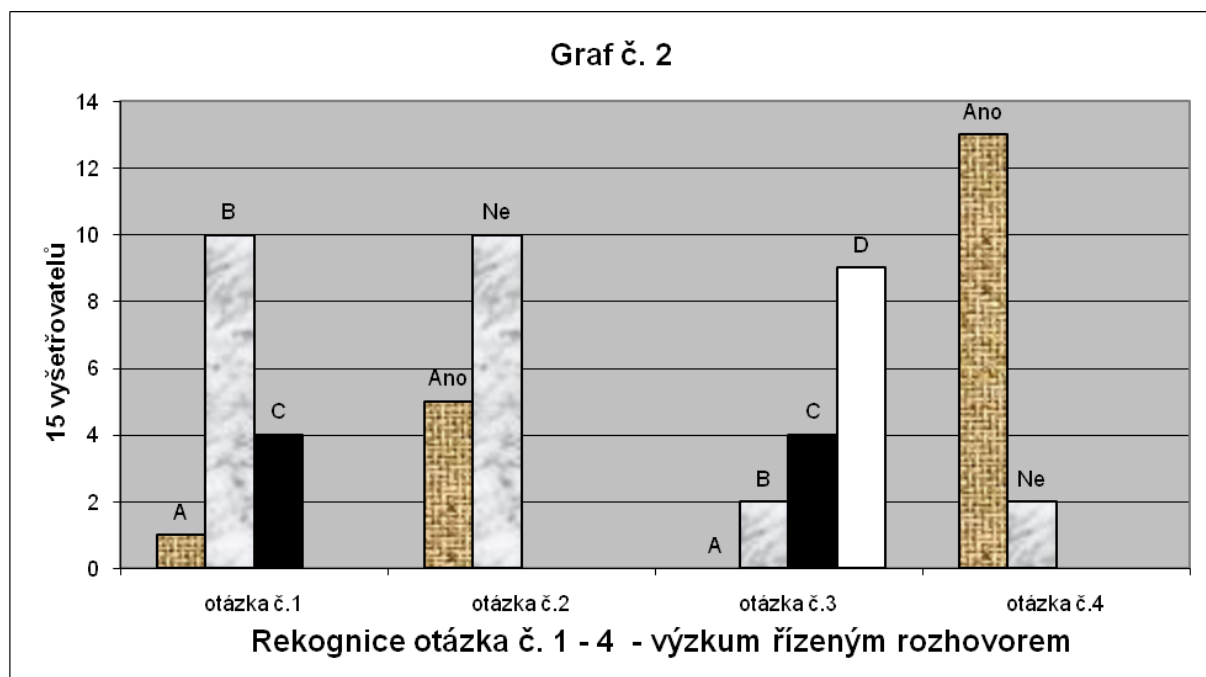
V rámci dotazníkového výzkumu se 105 vyšetřovatelů ze tří regionů s nejvyšším nápadem trestné činnosti vyjádřilo k některým aspektům rekognice. V grafu č. 1 jsou zpracovány odpovědi na otázky 1 – 4. Na otázku č. 1, která se týkala názorů na počet osob ve skupině, v níž je umístěna poznávaná osoba, drtivá většina vyšetřovatelů preferovala skupinu o počtu 4 či 5 osob, přičemž pro uvedené počty se vyslovil stejný počet respondentů. Na otázku

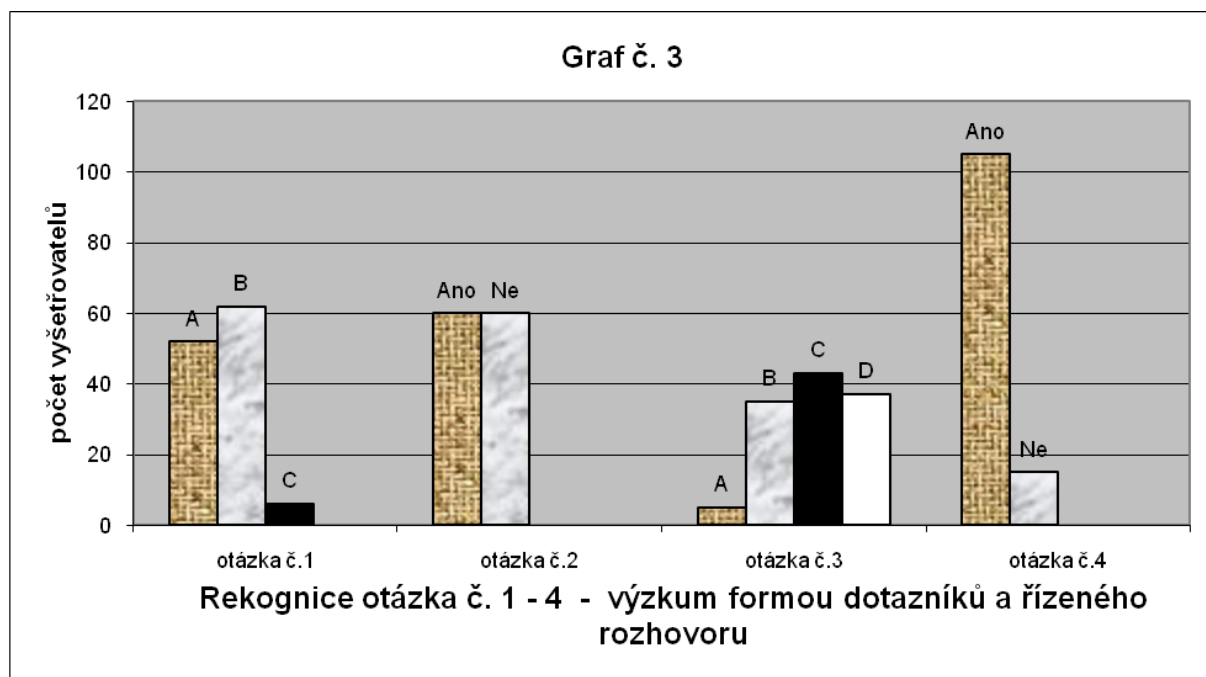
č. 2, zda-li se respondenti přiklání k přímému poznání tváří v tvář, či nepřímému poznání (pozorování přes tzv. španělské zrcadlo) se padesát pět respondentů přiklonilo k přímému poznání a padesát respondentů se přiklonilo k nepřímému pozorování. Na otázku č. 3, která se týkala dostatečné doby pozorování skupiny, v níž je poznávaná osoba, dvacet osm respondentů uvedlo, že dostatečnou dobou pro pozorování je doba delší než jedna minuta, třicet devět respondentů považuje dostatečnou dobu jedné minuty, třicet tři respondentů dobu třiceti vteřin a pět respondentů dobu deseti vteřin. Lze konstatovat, že drtivá většina respondentů nepreferuje deset sekund jako dobu přiměřenou pro poznání poznávané osoby ve skupině. Devadesát dva respondentů z celkového počtu respondentů uvedlo v odpovědi na otázku č. 4, že průběhu rekognice je věnována dostatečná příprava, a pouze třináct respondentů uvedlo, že příprava na průběh rekognice je nedostatečná.

V rámci empirického výzkumu prováděného formou řízeného rozhovoru byly zjištěny v odpovědích respondentů názory na totožné otázky č. 1 – 4 (graf č. 2). Na otázku č. 1, která se týkala názorů na počet osob ve skupině, v níž je umístěna poznávaná osoba, bylo zjištěno, že respondenti preferují skupinu o počtu pěti osob. Pro tento počet se vyslovilo deset respondentů z patnácti. Jako důvod vyššího počtu poznávaných osob ve skupině uváděli vyšetřovatelé vyšší míru objektivity a nižší míru rizika nesprávného poznání. To koresponduje např. s poznatky publikovanými na toto téma Dr. Günterem Kohnkenem³ z university v Portsmouth v Angli, který se dlouhodobě věnuje výzkumům, které jsou věnovány rekognici. Na otázku č. 2, zda-li se respondenti přiklání k přímému poznání tváří v tvář, či nepřímému poznání (pozorování přes tzv. španělské zrcadlo) se pět respondentů přiklonilo k přímému poznání a deset respondentů se přiklonilo k nepřímému pozorování. Na otázku č. 3, která se týkala dostatečné doby pozorování skupiny, v níž je poznávaná osoba, tři pětiny respondentů preferují jednu minutu jako dobu přiměřenou pro poznání poznávané osoby ve skupině. Třináct respondentů z celkového počtu patnácti respondentů uvedlo v odpovědi na otázku č. 4, že průběhu rekognice je věnována dostatečná příprava, a pouze dva respondenti uvedli, že příprava na průběh rekognice je nedostatečná.

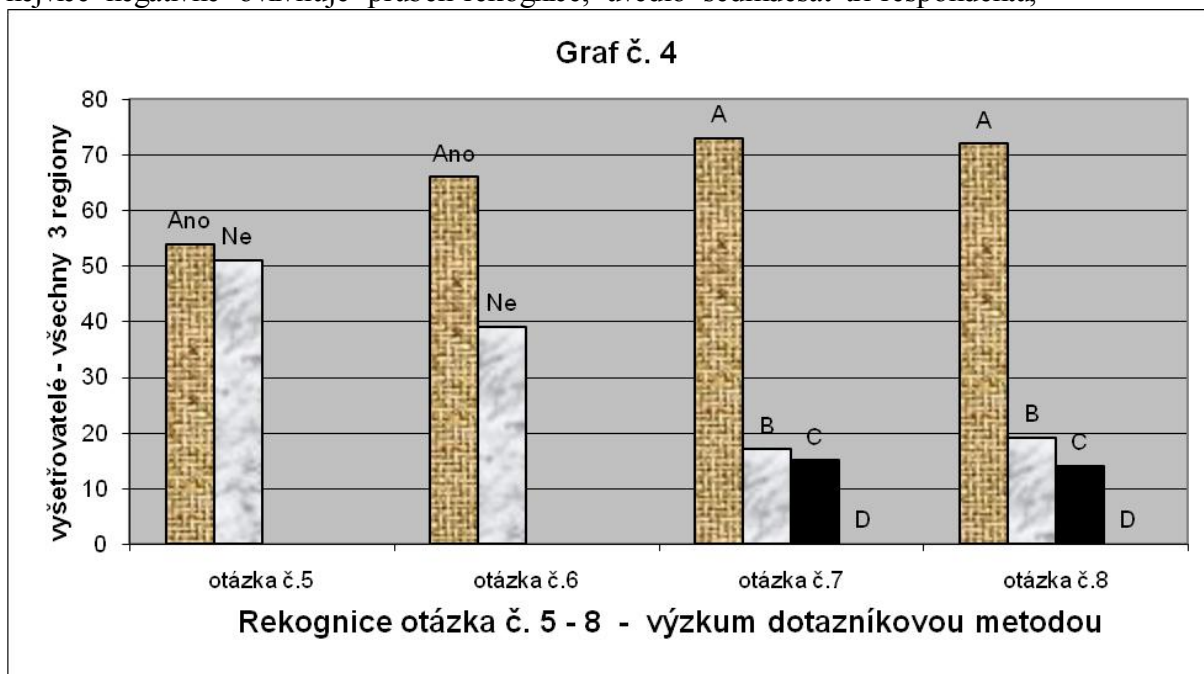
³ KÖHNKEN Günter, Gegenüberstellung, *Kriminalistik* 47, 1993, č. 4, s. 231 – 256

Pokud hodnotíme komplexně odpovědi všech sto dvaceti respondentů, kterým byly položeny v rámci empirického výzkumu otázky 1 - 4, prováděného jak dotazníkovou formou, tak i formou řízeného rozhovoru, pak zjistíme, že odpovědi na některé jsou velice rozdílné (graf č. 3). Jedná se například o odpovědi na otázku č. 1, která se týkala četnosti skupiny v níž je poznávaná osoba, či na otázku č. 2, která se týkala upřednostnění přímého poznání. Pestré je spektrum odpovědí na otázku č. 3, týkající se dostatečnosti doby pro pozorování skupiny poznávanou osobou.

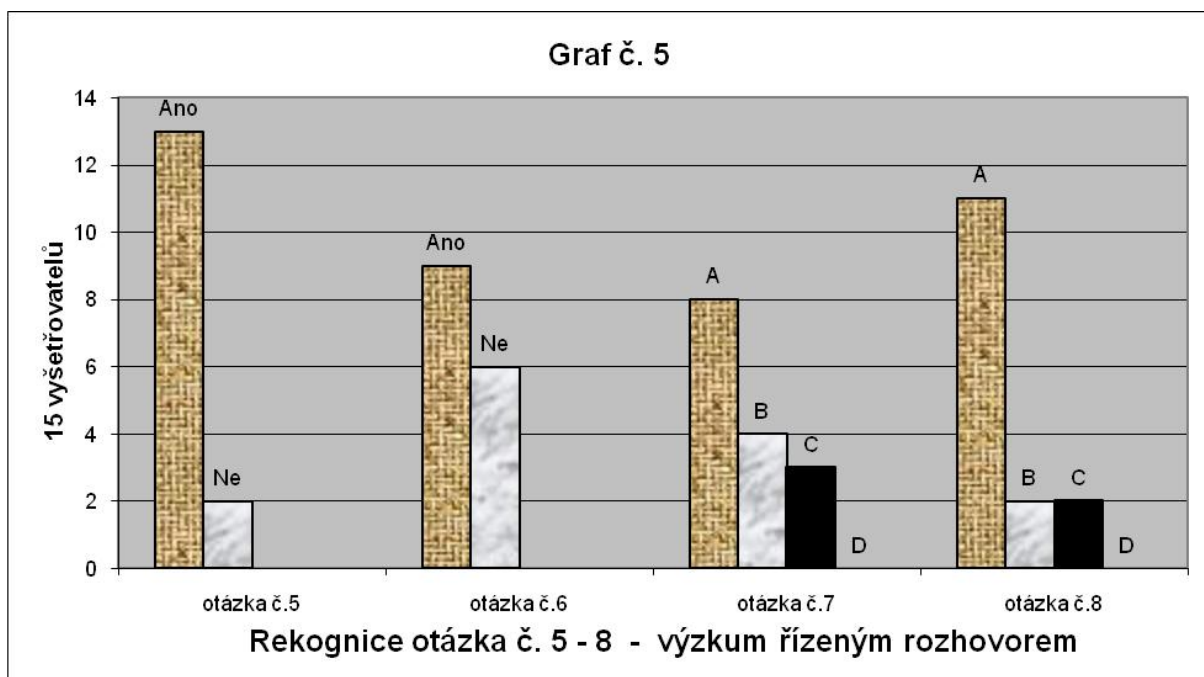
Odpověďmi na otázky 5 – 8, které byly položeny 105 respondentům z rámci dotazníku bylo zjištěno, že více než polovina respondentů v odpovědi na otázku č. 5, zda-li není rekognice v některých případech pod přílišným časovým tlakem, uvedlo, že dle jejich názoru je rekognice prováděna pod přílišným časovým tlakem. Téměř 2/3 respondentů uvedlo v odpovědi na otázku č.6, že by preferovali vytvoření určitého registru figurantů (osob ochotných k této činnosti) pro využití při rekognici. Na otázku č. 7, co dle názoru respondentů nejvíce negativně ovlivňuje průběh rekognice, uvedlo sedmdesát tři respondentů,

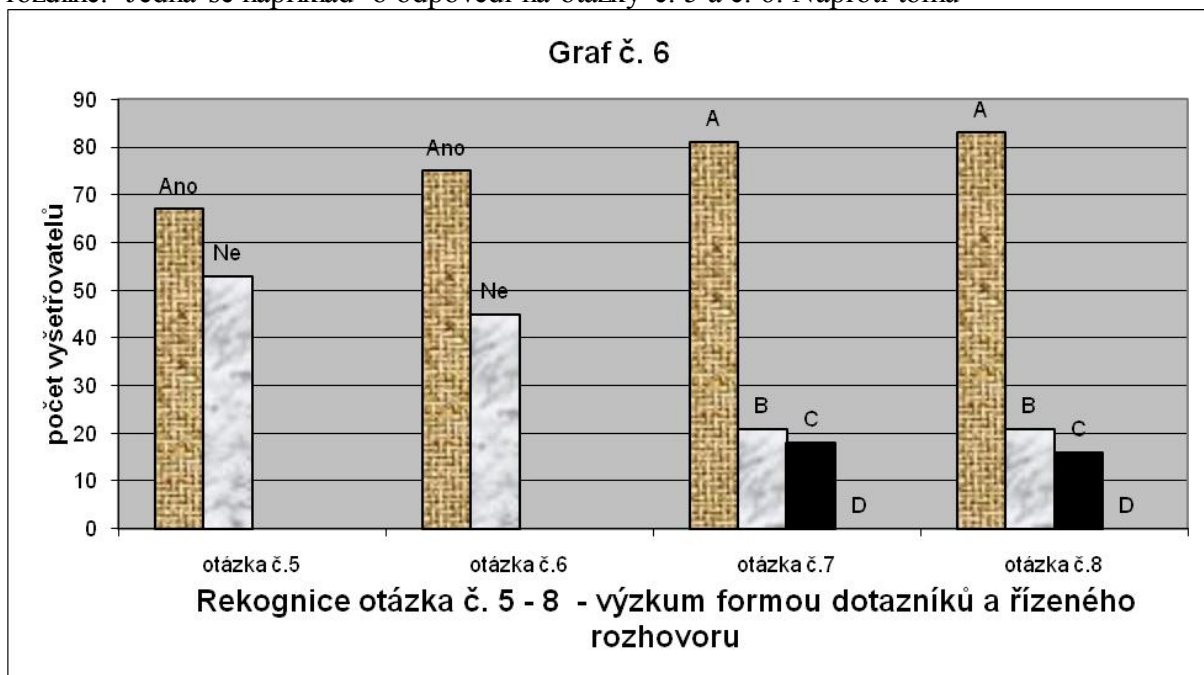
že je to časový odstup od události, sedmnáct respondentů uvedlo, že je to nedostatečná příprava průběhu rekognice, a patnáct respondentů se vyjádřilo, že je to procesně špatně provedená rekognice. Je zajímavé, že žádný z respondentů neuvedl, že by nedostatečně vyhodnocená rekognice negativně ovlivnila průběh rekognice. Většina respondentů v odpovědi na otázku č. 8, která se týkala názoru na skutečnost, která nejvíce pozitivně ovlivňuje průběh rekognice, uvedlo, že je to krátký časový odstup od události, devatenáct respondentů uvedlo, že je to dostatečná příprava rekognice, čtrnáct respondentů mělo názor, že je to procesně správně provedená rekognice. Žádný z respondentů v odpovědi na tuto otázku neuvedl, že by správně vyhodnocená rekognice nejvíce pozitivně ovlivňovala průběh rekognice.

V rámci empirického výzkumu prováděného formou řízeného rozhovoru byly zjištěny v odpovědích respondentů názory na totožné otázky č. 5 – 8 (graf č. 5). V odpovědi na otázku č. 5, uvedla většina respondentů, že dle jejich názoru je rekognice prováděna pod přílišným časovým tlakem, a pouze dva respondenti uvedli opak. Je zřejmé, že tento časový tlak je způsoben průběhem trestního řízení, kdy je v některých případech nezbytně nutné provést rekognici v nejkratším možném čase. Zejména se jedná o případy, kdy byly osoby zadrženy při spáchání trestného činu či bezprostředně po něm. Devět respondentů z patnácti uvedlo v odpovědi na otázku č. 6, že by preferovali vytvoření určitého registru figurantů (osob ochotných k této činnosti) pro využití při rekognici, a další respondenti se vyslovili, že registr figurantů nemá význam, z mnoha příčin, realizovat. Na otázku č. 7, co dle názoru respondentů nejvíce negativně ovlivňuje průběh rekognice, uvedlo osm respondentů, že je to časový odstup od události, čtyři respondenti uvedli, že je to nedostatečná příprava průběhu rekognice, a tři respondenti se vyjádřili, že je to procesně špatně provedená rekognice. Žádný

z respondentů nevedl, že by nedostatečně vyhodnocená rekognice negativně ovlivnila průběh rekognice. Jedenáct respondentů v odpovědi na otázku č. 8, která se týkala názoru na skutečnost, která nejvíce pozitivně průběh rekognice, uvedlo jedenáct respondentů, že je to krátký časový odstup od události, dva respondenti uvedli, že je to dostatečná příprava rekognice, dva měli názor, že je to procesně správně provedená rekognice. Žádný z respondentů v odpovědi na tuto otázku nevedl, že by správně vyhodnocená rekognice ovlivňovala průběh rekognice.

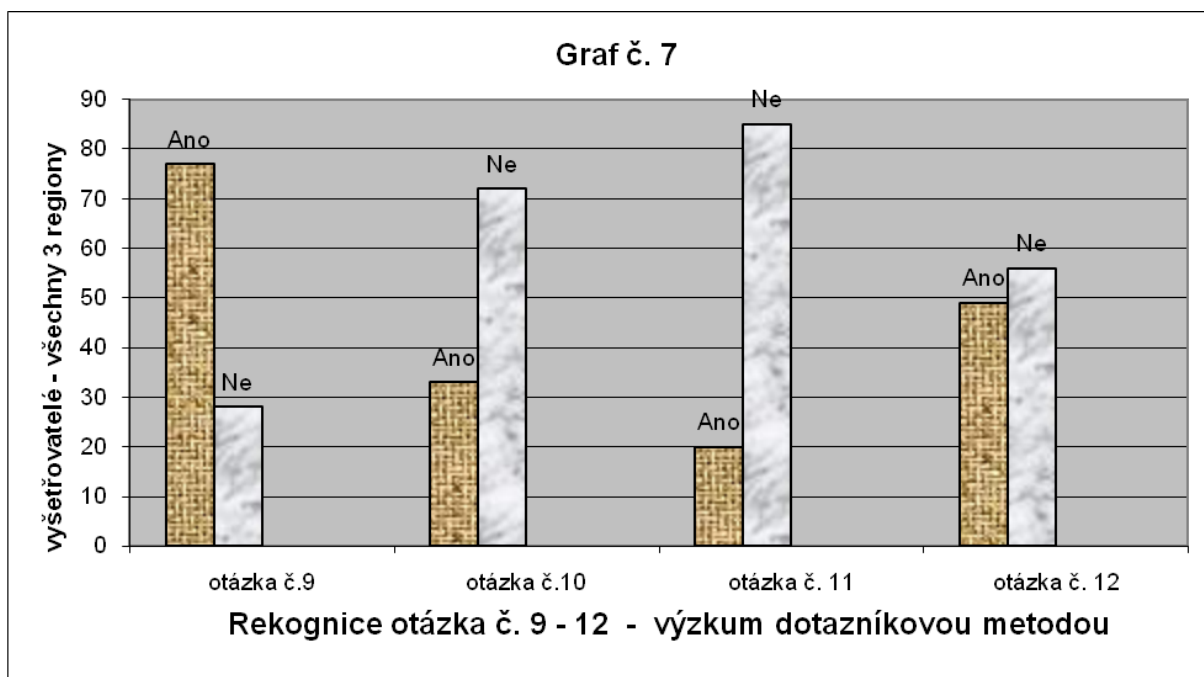

Pokud hodnotíme komplexně odpovědi všech sto dvaceti respondentů na otázky 5 – 8 (graf č. 6), které byly položeny v rámci empirického výzkumu, prováděného jak dotazníkovou formou, tak i formou řízeného rozhovoru, pak zjistíme, že odpovědi na některé jsou velice rozdílné. Jedná se například o odpovědi na otázky č. 5 a č. 6. Naproti tomu

u otázek č. 7 a č. 8 respondenti vždy preferují jednu z variant.

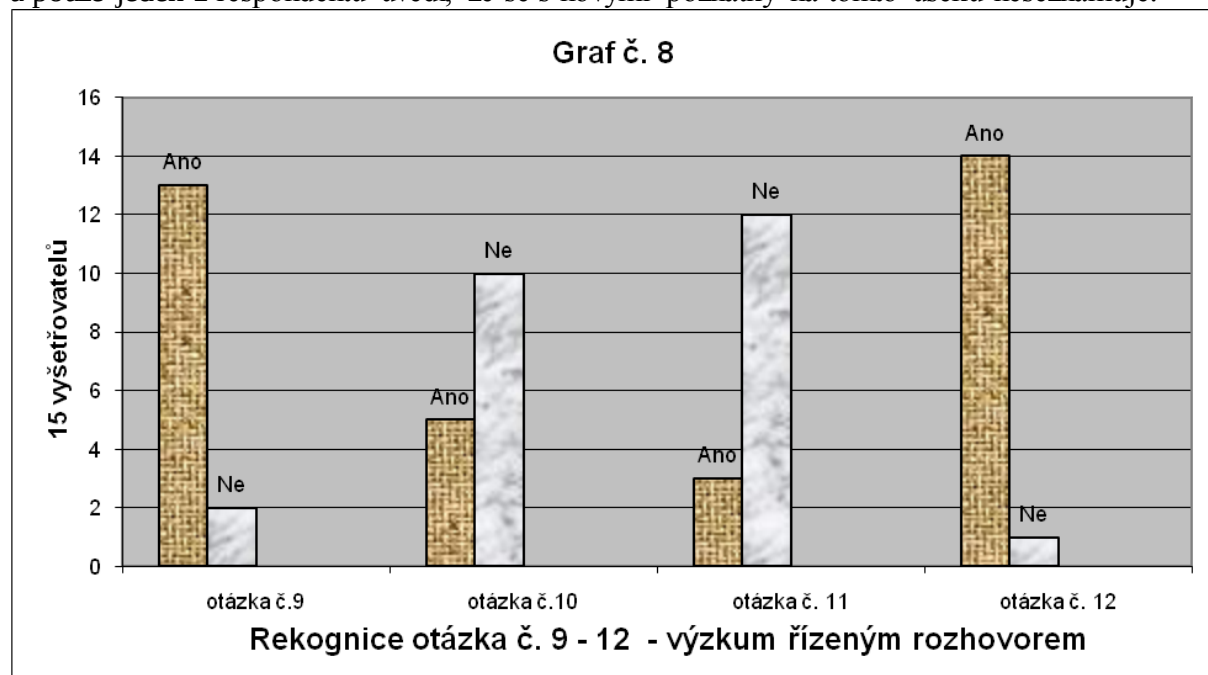
Odpověďmi na otázky 9 – 12 (graf č. 7), které byly položeny 105 respondentům v rámci dotazníku, bylo zjištěno, že téměř ¾ respondentů uvedlo, že znovupoznání za pomoci fotografií je vhodné. Necelá 1/3 respondentů uvedla jako odpověď na otázku č.10, týkající se názoru, zda-li je vhodné do jedné skupiny, s níž je prováděna rekognice, začlenit dvě poznávané osoby, že je to vhodné. Naproti tomu více než dvě třetiny respondentů uvedly, že to vhodné není. Na otázku č. 11, zda-li jsou v praxi začleňování do jedné skupiny, s níž je prováděna rekognice, dvě poznávané osoby, uvedlo dvacet respondentů, že ano. Je zajímavé, že téměř 20% vyšetřovatelů se v praxi setkala se zařazováním dvou osob do jedné skupiny. V odpovědi na otázku č. 12, jestli se respondenti seznamují s novými poznatky na úseku znovupoznání (např. studiem odborné literatury, odbornými školeními), uvedla více než polovina respondentů, že se s novými poznatky neseznamuje.

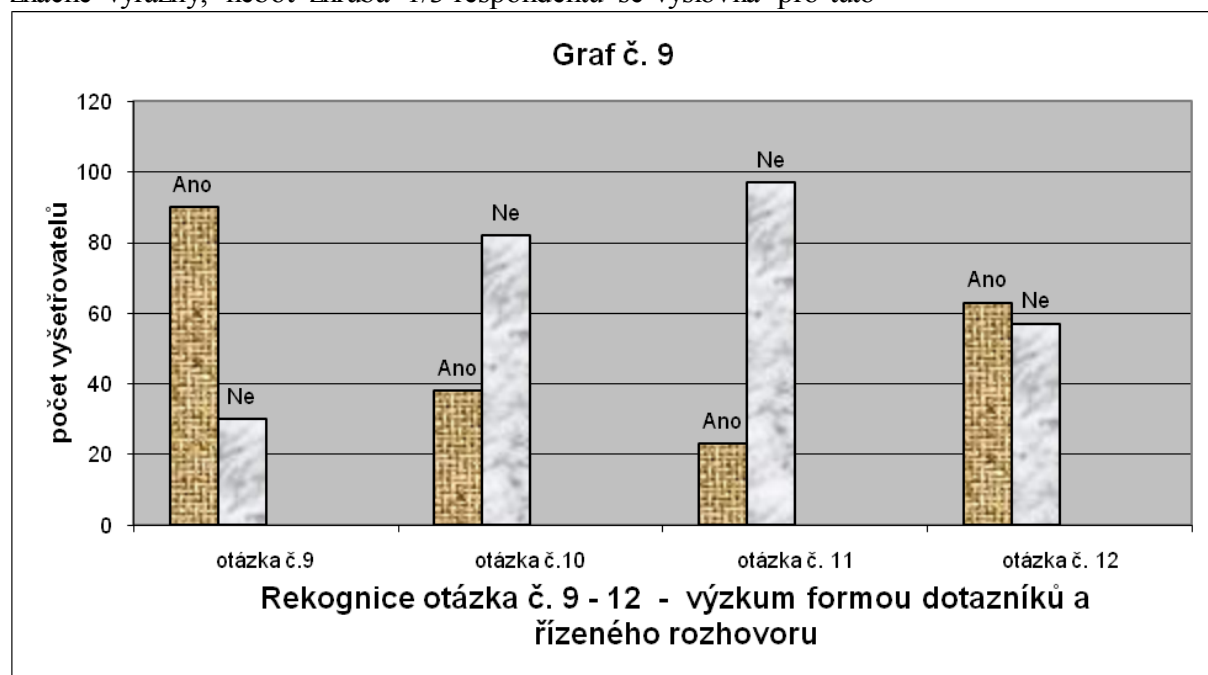
V rámci empirického výzkumu prováděného formou řízeného rozhovoru byly zjištěny v odpovědích respondentů názory na totožné otázky č. 9 – 12 (graf č. 8). Na otázku č. 9, zda-li je vhodné znovupoznání za pomoci fotografií, či nikoliv, uvedlo třináct respondentů, že je to vhodné, a pouze dva respondenti uvedli, že znovupoznání za pomoci fotografií není vhodné. Respondenti, kteří uvedli, že znovupoznání za pomoci fotografií není vhodné, toto zdůvodňovali tím, že v případech znovupoznání podle fotografií často dochází k předkládání fotografií, které neodpovídají podobě poznávané osoby a tím je ve značné míře ovlivněno znovupoznání. Pět respondentů uvedlo jako odpověď na otázku č. 10 týkající se názoru, zda-li je vhodné do jedné skupiny, s níž je prováděna rekognice, začlenit dvě poznávané osoby, že je to vhodné. Naproti tomu deset respondentů uvedlo, že to není vhodné. Nevhodnost zdůvodňovali zejména tím, že dvě poznávané osoby jsou často začleňovány do skupiny, která je málo početná. V praxi je často prováděno znovupoznání se skupinou, která obsahuje pět osob, z nichž dvě osoby jsou poznávané, a tím se, vzhledem k nízkému počtu osob, výrazně zvyšuje pravděpodobnost možného nesprávného určení osoby. Na otázku č. 11, zda-li jsou v praxi začleňovány do jedné skupiny s níž je prováděna rekognice dvě poznávané osoby, uvedli tři respondenti, že ano. Dvanáct respondentů uvedlo, že v jejich praxi nejsou začleňovány do jedné skupiny dvě osoby. Odpovědi respondentů na

otázku č. 11 korespondují s odpověďmi respondentů na otázku č. 10. Na otázku č. 12, zda-li se respondenti seznamují s novými poznatky na úseku znovupoznání (např. studiem odborné literatury, odbornými školeními), uvedlo 14 respondentů, že se s novými poznatky seznamují, a pouze jeden z respondentů uvedl, že se s novými poznatky na tomto úseku neseznamuje.

Pokud hodnotíme komplexně odpovědi všech sto dvaceti respondentů na otázky 9 – 12 (graf č. 9), které byly položeny v rámci empirického výzkumu, prováděného jak dotazníkovou formou, tak i formou řízeného rozhovoru, pak zjistíme, že v odpovědích převládá výrazný většinový názor respondentů na otázky č. 9 a 11. Rozdíl v odpovědích respondentů na otázku č. 10, týkající se vhodnosti zařazování dvou poznávaných osob do jedné skupiny, již není tak značně výrazný, neboť zhruba 1/3 respondentů se vyslovila pro tuto

možnost. Maximálně vyrovnané jsou odpovědi na otázku č. 12, která se týkala odpovědi na otázku, zda-li se respondenti seznamují se s novými poznatky na úseku znovupoznání (např.

studiem odborné literatury, odbornými školeními). Zajímavé je, že v dotazníkovém výzkumu uvedla více než polovina respondentů, že se neseznamuje s novými poznatky, kdežto v rámci průzkumu řízeného rozhovoru se takto vyjádřil pouze jeden respondent z patnácti. Lze to pravděpodobně vysvětlit interpersonálním vztahem v rámci výzkumu řízeným rozhovorem, kdy otázky byly kladeny osobně respondentům a respondenti nechtěli tuto skutečnost přiznat.

Lze konstatovat, že empirický výzkum dotazníkovou formou i formou řízeného rozhovoru poukázal na některé aspekty, které se týkají rekognice a o kterých mezi odbornou veřejností probíhá v současnosti diskuse. Jedná se např. o počet osob ve skupině, v níž je poznávaná osoba, skutečnosti, které pozitivně a negativně ovlivňují průběh rekognice, vhodnost zařazování více poznávaných osob do jedné skupiny, optimální délku pozorování při znovupoznání, skutečnosti ovlivňující schopnost uchovat si v paměti určitou konkrétní skutečnost, vhodnost přímého poznání či poznání nepřímého. Položené otázky nebyly vybrány nahodile, ale pokusil jsem se položit otázky, které se, dle mého názoru, dotýkají zásadních okolností průběhu rekognice. Empirický výzkum týkající se některých aspektů rekognice měl doplnit teoretickou část o názory respondentů a eventuálně poukázat na shodu, či naopak rozdíly, které se týkají teoretických poznatků a praktických zkušeností vyšetřovatelů.

Závěrem lze uvést, že výzkum za pomoci řízeného rozhovoru probíhal v roce 2007 a výzkum za pomoci dotazníkové metody v roce 2008. Chci poděkovat všem respondentům, kteří se podíleli na tomto empirickém výzkumu s ohledem na jejich ochotu a čas, který věnovali tomuto výzkumu. Zároveň chci poděkovat prof. PhDr. Jiřímu Strausovi, DrSc., který je mým školitelem v rámci doktorandského studia, se kterým jsem mohl pravidelně konzultovat tento výzkum.

Literatura

YARMEY, A.D. Eyewitness Recal and Photo Identification: A Field Experiment Psychology, Crime and Law 10, 2004, s. 53.
Kolektiv autorov *Kriminológia – všeobecná časť, 2. diel*, str. 67, Bratislava : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 175 s. ISBN 80-8054-394-1.
KÖHNKEN, G. Gegenüberstellung, *Kriminalistik* 47, 1993, č. 4, s. 231 – 256

Key words: reconnaissance, application of reconnaissance, criminalistic praxis.

Summary

Performed research investigated the opinions of 120 investigators, which result from practical experiences with performing the reconnaissance. Research verified the two core hypotheses, which were determined for the purposes of research, being, the opinions of respondents for some of the circumstances of recommended course of reconnaissance are different (in some cases even significantly), but at the same time, that the application of reconnaissance itself is often different in some particular steps.

*pplk. JUDr. Jaroslav Müller
Policie České republiky
Útvar pro odhalování organizovaného zločinu
Odbor padělání
e-mail: Jaro87@seznam.cz*

Recenzent: prof. Ing. Václav Krajník, CSc.